



Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 6. lipnja 2018.¹

Predmet C-149/17

**Bastei Lübbe GmbH & Co. KG
protiv
Michaela Strotzera**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I, Njemačka))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Autorsko pravo i srodna prava – Direktiva 2001/29/EZ – Provedba prava intelektualnog vlasništva – Direktiva 2004/48/EZ – Naknada štete u slučaju dijeljenja datoteka koje predstavlja povredu autorskog prava – Internetski priključak dostupan članovima obitelji vlasnika – Oslobođenje od odgovornosti vlasnika bez potrebe za pojašnjenjem naravi korištenja priključka koje obavlja član obitelji”

Uvod

1. Iako je materijalno pravo intelektualnog vlasništva djelomično usklađeno u pravu Unije, postupci kažnjavanja povreda tog prava i naknada štete koja time nastaje u načelu spadaju u nacionalno pravo država članica. Pravo Unije međutim postavlja određene zahtjeve koji premašuju jednostavni test djelotvornosti koji se obično primjenjuje u okviru postupovne autonomije država članica.

2. Ovaj predmet postavlja pitanje opsega tih zahtjeva i njihove povezanosti s temeljnim pravima. Ta je problematika već bila podnesena Sudu, ali će mu ovaj predmet omogućiti da dodatno razvije i pojasni svoju sudsku praksu u tom pogledu.

Pravni okvir

Pravo Unije

3. Člankom 3. stavkom 1. i člankom 3. stavkom 2. točkom (b) Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu² određuje se:

„1. Države članice moraju predvidjeti autorima isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za svako priopćavanje njihovih djela javnosti, žicom ili bežičnim putem, uključujući stavljanje njihovih djela na raspolaganje javnosti tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.

¹ Izvorni jezik: francuski

² SL 2001., L 167, str. 10. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.)

2. Države članice moraju predvidjeti isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za stavljanje na raspolaganje javnosti, žicom ili bežičnim putem, tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu:

[...]

(b) proizvođačima fonograma, njihovih fonograma;

[...]”

4. U skladu s člankom 8. stavcima 1. i 2. iste direktive:

„1. Države članice moraju predvidjeti primjerene sankcije i pravna sredstva u odnosu na povrede prava i obveza određen[e] ovom Direktivom i poduzeti sve potrebne mjere za primjenu tih sankcija i pravnih sredstava. Tako propisane sankcije moraju biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.

2. Svaka država članica mora poduzeti potrebne mjere kako bi osigurala da nositelji prava čiji su interesi ugroženi radnjom kojom se vrši povreda na njezinom državnom području mogu podnijeti tužbu za naknadu štete [...]”

5. Člankom 2. stavcima 1. i 2. Direktive 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva³ određuje se:

„1. Ne dovodeći u pitanje sredstva koja su predviđena ili koja mogu biti predviđena zakonodavstvom Zajednice ili nacionalnim zakonodavstvom, ako su ta sredstva povoljnija za nositelje prava, mjere, postupci i pravna sredstva predviđeni ovom Direktivom primjenjuju se, u skladu s člankom 3., na svaku povredu prava intelektualnog vlasništva kako je predviđeno pravom Zajednice i/ili nacionalnim pravom dotične države članice.

2. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje posebne odredbe o provedbi prava i o izuzecima sadržanim u zakonodavstvu Zajednice koji se tiču autorskog prava i autorskom pravu srodnih prava, a osobito na ona utvrđena [...] Direktivom [2001/29] i posebno njezinim člancima 2. do 6. i člankom 8.”

6. Na temelju članka 3. te direktive:

„1. Države članice propisuju mjere, postupke i pravna sredstva potrebne za osiguravanje provedbe prava intelektualnog vlasništva obuhvaćenih ovom Direktivom. Te mjere, postupci i pravna sredstva moraju biti poštene i pravični, ne smiju biti nepotrebno složeni ili skupi, ili nametati nerazumne vremenske rokove ili neopravdana odlaganja.

2. Te mjere, postupci i pravna sredstva također moraju biti učinkoviti i razmjerni i moraju odvrćati od povrede te se moraju primjenjivati na takav način da se izbjegne stvaranje zapreka zakonitoj trgovini i da se osigura zaštita protiv njihove zlouporabe.”

7. U skladu s člankom 6. stavkom 1. prvom rečenicom iste direktive:

„Države članice osiguravaju da, na zahtjev stranke koja je predočila razumno dostupne dokaze dovoljne da podupru njezine tvrdnje, i koja je, potkrjepljujući te tvrdnje, navela dokaze koji su pod kontrolom suprotne stranke, nadležn[a] sudska tijela mogu narediti da suprotna stranka predочи takve dokaze, podložno zaštiti povjerljivih informacija.”

3 SL 2004., L 157, str. 45. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 74.)

8. Naposljetku, u skladu s člankom 13. stavkom 1. prvim podstavkom Direktive 2004/48:

„Države članice osiguravaju da nadležna sudska tijela, na zahtjev oštećene stranke, počinitelju povrede koji je znao ili za kojeg je osnovano pretpostaviti da je morao znati da sudjeluje u vršenju povrede, nalože da nositelju prava plati naknadu primjerenu stvarnoj šteti koju je pretrpio kao posljedicu povrede.”

Njemačko pravo

9. Člankom 97. Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima) od 9. rujna 1965. određuje se:

„1. U slučaju nezakonite povrede autorskog ili nekog drugog prava koje je zaštićeno ovim zakonom, oštećena osoba može zahtijevati okončanje povrede; u slučaju da postoji opasnost od ponavljanja povrede, ona može podnijeti zahtjev za zabranu povrede. Pravo na podnošenje zahtjeva za zabranu povrede postoji i kad se prvi put pojavi opasnost od povrede.

2. Tko namjerno ili iz nepažnje počini povredu, oštećenju osobi mora naknaditi štetu koja iz toga proizlazi. Izračun novčane naknade može također uključiti dobit koju je počinitelj ostvario povredom prava. Naknada štete se također može izračunati na temelju iznosa koji bi počinitelj morao platiti kao pravičnu naknadu u slučaju ishođenja odobrenja za iskorištavanje povrijeđenog prava. Autori, izdavači znanstvenih djela (članak 70.), fotografi (članak 72.) i umjetnici izvođači (članak 73.) mogu također zatražiti pravičnu novčanu naknadu neimovinske štete.”

Činjenični okvir, postupak i prethodna pitanja

10. Bastei Lübbe AG, društvo osnovano u skladu s njemačkim pravom, kao proizvođač fonograma nositelj je autorskih prava i srodnih prava na audio verziji jedne knjige.

11. Michael Strotzer je vlasnik internetskog priključka putem kojeg je 8. svibnja 2010. taj fonogram podijeljen, radi preuzimanja, s neograničenim brojem korisnika jedne internetske mreže za razmjenu (*peer-to-peer*). Vještak je IP adresu s preciznošću pripisao M. Strotzeru.

12. Bastei Lübbe je dopisom od 28. listopada 2010. opomenuo M. Strotzera da okonča povredu autorskog prava. Budući da je ta opomena bila neuspješna, Bastei Lübbe je pred Amtsgericht München (Općinski sud u Münchenu, Njemačka) podnio tužbu protiv M. Strotzera kao vlasnika predmetne IP adrese radi novčane naknade štete.

13. Međutim, M. Strotzer osporava da je on povrijedio autorsko pravo i tvrdi da je njegov internetski priključak bio dovoljno zaštićen. Osim toga, tvrdi da su njegovi roditelji, koji žive pod istim krovom, također imali pristup tom priključku, ali da prema njegovu saznanju nisu imali to djelo na svom računalu, nisu znali za njega i nisu koristili program mreže za razmjenu na internetu. Usto navodi da je računalu bilo isključeno u vrijeme predmetne povrede.

14. Amtsgericht München (Općinski sud u Münchenu) je odbio tužbu društva Bastei Lübbe za naknadu štete zbog toga što se ne može smatrati da je M. Strotzer počinio navodnu povredu autorskih prava jer je naveo da su njegovi roditelji također mogli počinuti predmetnu povredu. Bastei Lübbe je stoga podnio žalbu pred Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I, Njemačka), dakle sudom koji je uputio zahtjev u ovom predmetu.

15. Sud koji je uputio zahtjev sklon je smatrati M. Strotzera odgovornim za počinjenje navodne povrede autorskog prava jer iz njegovih objašnjenja ne proizlazi da bi netko treći koristio internetski priključak u vrijeme te povrede, zbog čega je zbilja moguće da ju je on počinio. Međutim, sud koji je uputio zahtjev suočen je sa sudskom praksom Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud, Njemačka), koja se prema njegovom mišljenju može protiviti osudi tuženika⁴.

16. Naime, prema sudskoj praksi Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), kako je tumači sud koji je uputio zahtjev, na podnositelju zahtjeva je da navede i dokaže povredu autorskog prava. Bundesgerichtshof nadalje smatra da se doista pretpostavlja da je vlasnik internetskog priključka počinio takvu povredu s obzirom na to da nitko drugi nije mogao koristiti taj internetski priključak u vrijeme navedene povrede. Međutim, ako internetski priključak nije bio dovoljno zaštićen ili je bio svjesno ostavljen na raspolaganje drugim osobama u vrijeme te povrede, tada se doista ne pretpostavlja da ju je počinio vlasnik tog priključka.

17. U takvom slučaju, sudska praksa Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) ipak na vlasnika internetskog priključka stavlja sekundarni teret obrazlaganja. Taj vlasnik dovoljno ispunjava obvezu tog sekundarnog tereta navođenjem da su druge osobe, čiji identitet po potrebi precizira, imale samostalni pristup njegovu internetskom priključku i stoga su mogle počiniti navodnu povredu autorskog prava. Međutim, ako je član obitelji imao pristup predmetnom internetskom priključku, vlasnik tog priključka nije obvezan dati dodatna pojašnjenja o vremenu i naravi korištenja tog priključka s obzirom na zaštitu braka i obitelji zajamčenu člankom 7. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) i relevantnim odredbama njemačkog ustavnog prava.

18. U tim je uvjetima Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Treba li članak 8. stavke 1. i 2. u vezi s člankom 3. stavkom 1. Direktive 2001/29 tumačiti na način da su sankcije za povrede prava stavljanja na raspolaganje javnosti određenog djela i dalje ‚učinkovite i odvratajuće‘, čak i kada je odgovornost vlasnika internetskog priključka putem kojega su počinjene povrede autorskog prava dijeljenjem datoteka isključena ako je naveo da je barem jedan član obitelji, osim njega, imao pristup internetskom priključku, bez navođenja, međutim, više detalja o istraživanju u kada i kako je taj član obitelji koristio internet?
2. Treba li članak 3. stavak 2. Direktive 2004/48 tumačiti na način da su mjere za osiguravanje provedbe prava intelektualnog vlasništva i dalje ‚učinkovite‘, čak i kada je odgovornost vlasnika internetskog priključka putem kojega su počinjene povrede autorskog prava dijeljenjem datoteka isključena ako je naveo da je barem jedan član obitelji, osim njega, imao pristup internetskom priključku, bez navođenja, međutim, više detalja o istraživanju kada i kako je taj član obitelji koristio internet?“

19. Sud je zaprimio zahtjev za prethodnu odluku 24. ožujka 2017. Bastei Lübbe, austrijska vlada i Europska komisija podnijeli su pisana očitovanja. Bastei Lübbe i Komisija su bili zastupani na raspravi održanoj 14. ožujka 2018.

Analiza

Uvodne napomene

20. Komisija je u svojim pisanim očitovanjima izrazila sumnju u pogledu relevantnosti prethodnih pitanja za rješavanje spora iz glavnog postupka. Ne slažem se s tim.

⁴ Sud koji je uputio zahtjev citira osobito presudu Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) od 6. listopada 2016., I ZR 154/15, Afterlife.

21. Svojim prethodnim pitanjima sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li u skladu sa zahtjevom učinkovitosti mjera za osiguravanje provedbe autorskih prava, koji proizlazi iz članka 8. Direktive 2001/29 i članka 3. Direktive 2004/48, dopustiti vlasniku internetskog priključka putem kojeg su počinjene povrede autorskog prava⁵ da izbjegne odgovornost za navedene povrede na temelju pretpostavke, na način da bez daljnjih pojašnjenja odredi člana obitelji koji također ima pristup tom priključku. Dvojbe suda koji je uputio zahtjev proizlaze iz sudske prakse Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) o pravnim sredstvima kojima u njemačkom pravu raspolažu oštećeni nositelji autorskih prava.

22. Nije na Sudu već na samim nacionalnim sudovima da tumače i primjenjuju internu sudsku praksu država članica. Međutim, iz načela usklađenog tumačenja proizlazi da nacionalna tijela i sudovi imaju obvezu tumačiti, koliko je to moguće, odredbe svojeg nacionalnog prava na način da se osigura puni učinak prava Unije. Taj zahtjev uključuje obvezu izmijeniti ustaljenu nacionalnu sudsku praksu ako nije spojiva s tim pravom⁶. Čini se dakle da zahtjev usklađenog tumačenja nameće sudu koji je uputio zahtjev da tumači i primjenjuje sudsku praksu Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), koliko je to moguće, na način da osigura puni učinak obveza koje proizlaze iz prava Unije o učinkovitosti pravnih sredstava na raspolaganju nositeljima autorskog prava. Međutim, Sud je zacijelo nadležan dati sudu koji je uputio zahtjev sve potrebne pokazatelje koje se tiču opsega tih obveza.

23. Stoga, ako sud koji je uputio zahtjev dvoji o usklađenosti sudske prakse Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), kako je on tumači, sa zahtjevima koji proizlaze iz prava Unije, Sud je svakako nadležan za određivanje opsega tih zahtjeva. Valja ispitati dva aspekta te problematike: doseg relevantnih odredbi prava Unije i poštovanje temeljnih prava prilikom primjene tih odredbi.

Relevantne odredbe direktiva 2001/29 i 2004/48

24. Direktiva 2001/29 je prilično sažeta što se tiče mjera za osiguravanje provedbe prava koja usklađuje. Članak 8. te direktive samo općenito obvezuje države članice da predvide učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće sankcije radi suzbijanja povreda tih prava. Države članice nadalje moraju predvidjeti da oštećeni nositelji mogu podnijeti tužbu za naknadu štete. Konkretno mjere radi izvršenja tih obveza su u potpunosti prepuštene diskreciji država članica.

25. Međutim, s obzirom na važnost prava intelektualnog vlasništva za uspješnost unutarnjeg tržišta, zakonodavac Unije je smatrao potrebnim predvidjeti detaljnija usklađena pravila kako bi se osigurala istovrsna zaštita tih prava u cijeloj Uniji⁷. Direktiva 2004/48 je stoga u cijelosti posvećena mjerama za osiguravanje provedbe prava intelektualnog vlasništva.

26. Točno je da se, u skladu s člankom 2. stavkom 2. Direktive 2004/48, ta direktiva primjenjuje ne dovodeći u pitanje posebne odredbe iz područja autorskog prava, osobito one iz članka 8. Direktive 2001/29. Ta odredba stoga daje prednost pravilima iz Direktive 2001/29 u odnosu na odredbe Direktive 2004/48. To ipak ne znači da bi autorsko pravo u cijelosti trebalo biti isključeno iz područja primjene Direktive 2004/48. Članak 2. stavak 1. te direktive veoma jasno propisuje da se njegove odredbe primjenjuju „na svaku povredu prava intelektualnog vlasništva kako je predviđeno pravom Zajednice i/ili nacionalnim pravom dotične države članice”. Budući da autorsko pravo nesporno spada u intelektualno vlasništvo, na njega se primjenjuje Direktiva 2004/48, podložno posebnim odredbama sadržanima u aktima prava Unije koji se odnose na njega. Ta direktiva osim toga predviđa posebne odredbe o autorskom pravu, osobito u članku 5. koji uspostavlja presumpciju svojstva autora ili nositelja autorskom pravu srodnih prava.

5 Moje shvaćanje tog pojma obuhvaća i sama autorska prava i srodna prava, kao što su prava proizvođača fonograma.

6 Vidjeti nedavnu presudu od 17. travnja 2018., Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, t. 71. i 72.).

7 Vidjeti uvodne izjave 1., 8. i 9. Direktive 2004/48.

27. Članak 8. Direktive 2001/29 ne treba stoga smatrati izoliranom odredbom vrlo općenite naravi, već štoviše elementom usklađenog sustava zaštite prava intelektualnog vlasništva organiziranog Direktivom 2004/48. Taj sustav nadilazi običnu postupovnu autonomiju država članica postavljajući im konkretne obveze, čiju provedbu, uključujući i njihov postupovni aspekt, nadzire Sud, pri čemu taj nadzor prelazi okvire klasične kontrole načela ekvivalentnosti i djelotvornosti. Drugačije tumačenje oduzelo bi svrhu Direktivi 2004/48, jer ničime ne bi pridonijela obvezi osigurati koristan učinak materijalnih odredbi prava Unije u području intelektualnog vlasništva, koju države članice već imaju na temelju načela djelotvornosti. Naime, bilo bi nelogično smatrati da je zakonodavac Unije sastavio direktivu sačinjenu od obveza koje se mogu lišiti sadržaja postupovnim pravilima država članica. Osim toga, Direktiva 2004/48 ima autonomno područje primjene jer se u skladu s člankom 2. stavkom 1. ona ne primjenjuje samo na zaštitu prava intelektualnog vlasništva usklađenog na razini prava Unije, već i na prava predviđena nacionalnim zakonodavstvom država članica. Ta se direktiva stoga ne može svesti na običnu konkretizaciju općeg načela djelotvornosti zaštite prava dodijeljenih pravom Unije koje se u nedostatku posebnih odredbi prava Unije primjenjuje u okviru postupovne autonomije država članica.

28. Stoga, ako članak 8. stavak 2. Direktive 2001/29, kojeg u tom pogledu dopunjuje i pojašnjava članak 13. stavak 1. Direktive 2004/48, predviđa pravo oštećenih nositelja prava da podnesu tužbu za naknadu štete, to prema mojem mišljenju podrazumijeva obvezu da se u nacionalnom pravnom sustavu predvide i primijene mehanizmi koji djelotvorno omogućavaju nositeljima da dobiju tu naknadu štete. Iako konkretni postupovni mehanizmi za provedbu tih direktiva spadaju u nadležnost država članica, njihova je učinkovitost pod nadzorom Suda. Suprotno onome što Komisija predlaže u svojim očitovanjima, taj se nadzor ne ograničava na pitanje je li u praksi nemoguće ili pretjerano otežano dobiti naknadu štete jer se to ocjenjivanje obično provodi u okviru nadzora provedbe načela djelotvornosti. Nadzor provedbe obveza koje proizlaze iz tih direktiva zahtijeva tumačenje njihovih konkretnih odredbi s obzirom na njihov korisni učinak.

29. U glavnom predmetu riječ je o povredama prava stavljanja na raspolaganje javnosti počinjenima putem interneta. Nositeljima prava koji su pretrpjeli tu vrstu povreda teško je identificirati počinitelje i dokazati njihovu umiješanost. Naime, povrede počinjene putem interneta ne ostavljaju materijalne tragove⁸ i u određenoj mjeri omogućavaju sačuvati anonimnost prekršitelja. Jedini pokazatelj koji je obično moguće pronaći je IP adresa s koje je počinjena povreda. Čak i ako je točna, ta identifikacija vlasnika IP adrese nije dokaz odgovornosti određene osobe, osobito ako je više osoba imalo pristup predmetnom internetskom priključku.

30. Nacionalna prava zato često predviđaju mjere kojima se olakšava teret dokazivanja na strani oštećenih nositelja autorskih prava. Takva mjera osobito može imati oblik pretpostavke krivnje vlasnika internetskog priključka za povredu počinjenu s njegove IP adrese. Te mjere omogućavaju osigurati djelotvornost prava nositelja da zahtijevaju naknadu štete u slučajevima povreda počinjenih putem interneta. Prema informacijama iz zahtjeva za prethodnu odluku, takvu je pretpostavku u njemački pravni sustav uvela sudska praksa.

31. Obvezu uvođenja takve pretpostavke ne predviđaju izričito ni odredbe Direktive 2001/29 ni one Direktive 2004/48. Međutim, ako je ta mjera glavno sredstvo predviđeno nacionalnim pravom radi osiguravanja učinkovitosti prava zahtijevati naknadu pretrpljene štete u smislu članka 8. stavka 2. Direktive 2001/29, ona se mora primjenjivati dosljedno i učinkovito. Ne može se postići cilj te mjere ako je previše jednostavno ne primijeniti pretpostavku krivnje, ostavljajući time oštećenog nositelja bez druge mogućnosti za zahtijevanje prava na naknadu pretrpljene štete. To bi pravo stoga postalo prividno.

⁸ Nasuprot, na primjer, prodaji krivotvorene robe.

32. Stoga, iako članak 8. stavak 2. Direktive 2001/29 ne propisuje nikakva konkretna sredstva za osiguravanje djelotvornosti prava zahtijevati naknadu štete, prema mojem mišljenju iz njega proizlazi da se postojeće mjere moraju primjenjivati dosljedno i učinkovito. U tom pogledu, temeljna uloga nacionalnih sudova je ocjenjivanje dokaza i vrednovanje različitih prisutnih interesa.

33. Posljedično, ako sud koji je uputio zahtjev dvoji o tumačenju i primjeni sudske prakse Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) o odgovornosti i obvezama vlasnika internetskih priključaka, on mora dati prednost tumačenju i primjeni koji omogućavaju osigurati najučinkovitiju zaštitu prava intelektualnog vlasništva.

Zaštita temeljnih prava

34. Čini se da se problem na koji je naišao sud koji je uputio zahtjev prilikom primjene sudske prakse Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) nalazi u pozivanju na načelo zaštite obiteljskog života kako bi se ograničila obveza vlasnika internetskog priključka da dostavi informacije o osobi koja je mogla počinuti povredu autorskih prava. Tako, kad navedeni vlasnik priključka navede da su druge osobe osim njega mogle imati pristup tom priključku, on nije obvezan ni otkriti njihov identitet ni dati druga pojašnjenja o njima jer bi takva obveza neopravdano zadirala u njegovu obiteljsku sferu.

35. U tom pogledu valja istaknuti da su, prilikom primjene odredbi kojima se prenose direktive 2001/29 i 2004/48, države članice dakako obvezane odredbama Povelje. Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života zaštićeno je njezinim člankom 7. Međutim, u sporovima o autorskom pravu, pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života može se suprotstaviti temeljnom pravu vlasništva sadržanom u članku 17. Povelje. Intelektualno vlasništvo se tamo izričito navodi u stavku 2.

36. Osim toga, Sud je već imao priliku istaknuti da pravo tužitelja na informaciju u okviru postupka zaštite prava intelektualnog vlasništva spada pod pravo na djelotvoran pravni lijek, koje je zajamčeno u članku 47. Povelje, te na taj način omogućava osigurati djelotvornu zaštitu prava intelektualnog vlasništva⁹.

37. U takvoj situaciji, u kojoj su različita temeljna prava međusobno suprotstavljena, na nacionalnim tijelima i sudovima je da osiguraju pravednu ravnotežu tih prava¹⁰. Također je moguće da se nužno pomirenje zahtjeva povezanih sa zaštitom različitih temeljnih prava treba ostvariti na razini prava Unije, osobito putem Suda kad tumači to pravo¹¹.

38. U okviru tog postizanja pomirenja valja osigurati poštovanje biti predmetnih temeljnih prava. Sud je stoga presudio da je suprotno temeljnom pravu vlasništva kao i pravu na djelotvorno pravno sredstvo omogućiti bankovnoj instituciji da se pozove na bankovnu tajnu na temelju prava na zaštitu osobnih podataka sadržanog u članku 8. Povelje radi odbijanja pružanja podataka o vlasniku računa, koji bi omogućili da se protiv njega podnese tužba za zaštitu prava intelektualnog vlasništva¹².

39. Moguće je slijediti analogno rasuđivanje o međuovisnosti prava intelektualnog vlasništva i prava na djelotvorno pravno sredstvo, s jedne strane, i prava na poštovanje obiteljskog života, s druge strane.

40. Ako pravo odbiti pružanje pojašnjenja o osobama koje su mogle počinuti povredu autorskih prava, koje je priznato vlasniku internetskog priključka na temelju zaštite njegova obiteljskog života, u praksi sprječava nositelja tih prava da dobije naknadu pretrpljene štete, to bi ugrozilo bit prava intelektualnog vlasništva tog nositelja. U takvom slučaju pravo vlasništva moralo bi prevagnuti nad pravom na

⁹ Presuda od 16. srpnja 2015., Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, t. 29.)

¹⁰ Presuda od 15. rujna 2016., Mc Fadden (C-484/14, EU:C:2016:689, t. 84.)

¹¹ Presuda od 16. srpnja 2015., Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, t. 33.)

¹² Presuda od 16. srpnja 2015., Coty Germany (C-580/13, EU:C:2015:485, t. 37. do 41.)

poštovanje obiteljskog života. Suprotno tomu, ako bi nacionalni sud takvo zadiranje u obiteljski život presudio nedopuštenim, vlasnik internetskog priključka morao bi se smatrati odgovornim za povredu autorskih prava. Čini se da je takva sekundarna odgovornost moguća u njemačkom pravu¹³. Prije utvrđivanja odgovornosti vlasnika internetskog priključka, ipak je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri postoje li drugi postupovni načini koji bi omogućili oštećenom nositelju autorskih prava identificirati osobe koje su počinile povredu radi dobivanja naknade¹⁴.

41. Osim toga, čini mi se da se još dvije odredbe Povelje mogu uzeti u obzir prilikom vrednovanja temeljnih prava.

42. Kao prvo, radi se o članku 20. Povelje koji utvrđuje jednakost pred zakonom. Naime, prema informacijama koje je Bastei Lübbe dostavio u svojim očitovanjima, oko 70 % internetskih priključaka u Njemačkoj čine „obiteljski priključci”, dakle korišteni u obiteljskom kontekstu. Preostaje stoga 30 % priključaka koji se ne koriste u tom kontekstu, od kojih određeni broj vjerojatno koriste osobe koje žive same. Ako bi korištenje internetskog priključka u obiteljskom kontekstu omogućavalo jednostavno izuzeće od odgovornosti za povredu autorskih prava, to bi dovelo do postupanja nepovoljnog za osobe koje, time što žive same, ne omogućavaju drugim članovima obitelji pristupiti njihovom internetskom priključku. Međutim, iako se osobe koje žive u obitelji ne nalaze u istoj situaciji kao one koje žive same sa stajališta prava na poštovanje obiteljskog života, takva razlika u situaciji ne postoji u pogledu odgovornosti za povrede autorskih prava. Stoga puka činjenica zajedničkog stanovanja s drugim članovima obitelji ne može automatski dovesti do isključenja te odgovornosti.

43. Kao drugo, članak 54. Povelje određuje zabranu zlouporabe prava koja su njome priznata. Točno je da je taj članak prije svega usmjeren protiv akata koji, pod izgovorom prava priznatih Poveljom, zapravo imaju za cilj borbu protiv temeljnih prava i njihovo uništenje¹⁵. Povreda prava intelektualnog vlasništva očito nije akt te naravi.

44. Međutim, zabrana zlouporabe prava je već odavno opće načelo prava Unije¹⁶. Na temelju tog načela, pravni subjekti se ne mogu s namjerom zlouporabe pozivati na odredbe prava Unije radi ostvarivanja prednosti koje iz njih proizlaze, bez postizanja cilja tih odredbi.

45. U glavnom postupku, M. Strotzer tvrdi da se ne može smatrati odgovornim za povredu autorskih prava počinjenih putem njegova internetskog priključka jer su druge osobe, odnosno njegovi roditelji, također imale pristup tom priključku. Osim toga, on tvrdi da njegovi roditelji uopće ne poznaju program korišten za počinjenje te povrede niti na svojem računalu imaju djelo koje je nezakonito stavljeno na raspolaganje javnosti.

46. Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri je li M. Strotzer zlouporabio pravo na zaštitu obiteljskog života pozivajući se na njega, ali ne radi zaštite članova svoje obitelji od moguće odgovornosti za povredu autorskih prava, s kojom oni očito nemaju nikakve veze, već jedino radi izbjegavanja vlastite odgovornosti za tu povredu. Kada bi to bilo tako, pravo na zaštitu obiteljskog života ne bi moglo sprječavati zaštitu intelektualnog vlasništva nositelja navedenih autorskih prava.

13 Vidjeti presudu Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) od 30. ožujka 2017., I ZR 19/16 Loud, donesenu nakon podnošenja zahtjeva za prethodnu odluku u ovom predmetu.

14 Vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2015., *Coty Germany* (C-580/13, EU:C:2015:485, t. 42.).

15 Vidjeti Woods, L., „Article 54 – Abuse of Rights”, u Peers, S., Hervey, T. K., Kenner, J. i dr. (ur.), *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, Hart Publishing, Oxford-Portland (Oregon), 2014., str. 1539.-1559.

16 Za noviju primjenu, vidjeti presudu od 6. veljače 2018., *Altun i dr.* (C-359/16, EU:C:2018:63, t. 48. i sljedeće).

Zaključak

47. S obzirom na prethodno navedeno, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputio Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I, Njemačka) odgovori na sljedeći način:

Članak 8. stavak 2. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu i članak 13. stavak 1. Direktive 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva treba tumačiti na način da ne nameću nacionalnom pravu država članica da uvedu pretpostavku odgovornosti vlasnika internetskog priključka za povrede autorskih prava počinjenih putem tog priključka. Međutim, ako nacionalno pravo predviđa takvu pretpostavku radi osiguranja zaštite navedenih prava, ono je mora dosljedno primijeniti kako bi se zajamčila učinkovitost te zaštite. Pravo na poštovanje obiteljskog života priznato člankom 7. Povelje Europske unije o temeljnim pravima ne smije se tumačiti na način da lišava nositelje stvarne mogućnosti da zaštite svoja prava intelektualnog vlasništva sadržana u članku 17. stavku 2. Povelje o temeljnim pravima.